

Βιομηχανικός σχεδιασμός

Το Μπαουχάους (Οίκος Δόμησης) είναι η σχολή που στον 20ο αιώνα επηρέασε και διαμόρφωσε περισσότερο τις Εφαρμοσμένες τέχνες. Ιδρύθηκε το 1919 στη Βαϊμάρη της Γερμανίας με διευθυντή τον **Βάλτερ Γκρόπιους** (Γερμανός αρχιτέκτονας, 1883-1969). Η μέθοδος διδασκαλίας που εφαρμόστηκε ήταν ο συνδυασμός πρακτικής και θεωρίας, με βασική αρχή την «**ενότητα τέχνης και τεχνικής**». Την εφαρμογή αυτής της αντίληψης ανέλαβαν σπουδαίοι καλλιτέχνες όπως ο **Κλέε**, ο **Καντίνσκι**, ο **Σλέμερ** κ.ά. Με μαθήματα όπως το σχέδιο, την θεωρία των χρωμάτων και τη μελέτη των υλικών μαζί με τις επαναστατικές ιδέες των δασκάλων, οι σπουδαστές οδηγήθηκαν στη δημιουργία βιομηχανικών σχεδίων από τα οποία παράγονταν καλαίσθητα προϊόντα και παράλληλα χρήσιμα στην καθημερινή ζωή (Εικ.12). Το 1961 ο Γερμανός κριτικός τέχνης Έκαρντ έγραψε: «*Το Μπαουχάους δημιούργησε τα πρότυπα του σημερινού βιομηχανικού σχεδίου, βοήθησε να γεννηθεί η μοντέρνα αρχιτεκτονική και άλλαξε την όψη όλων σχεδόν των προϊόντων, από την καρέκλα που κάθεστε τώρα ως την τυπωμένη σελίδα που διαβάζετε.*»

Με το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και τα κοινωνικά προβλήματα διογκωμένα, οι δημιουργοί στράφηκαν κυρίως στο σχεδιασμό εργατικών κατοικιών αλλά και οικιακών συσκευών για να καλύψουν τις ανάγκες του πληθυσμού. Έτσι, ο βιομηχανικός σχεδιασμός άρχισε να αποκτά μεγάλη σημασία στη διαδικασία παραγωγής των προϊόντων.

Στη δεκαετία του '50 η εμφάνιση νέων υλικών όπως το πλαστικό, έδωσε στους σχεδιαστές τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν πιο ελεύθερες και καμπύλες φόρμες στα αντικείμενα (Εικ.13, 14).

Στο **σύγχρονο ντιζάιν** χρησιμοποιείται η δυνατότητα συνύπαρξης διαφορετικών στιλ και επιδιώκεται η δημιουργία ασυνήθιστων μορφών (Εικ.15, 16).

12. Μπρούερ, κάθισμα «Βασίλι», 1927.

Ποια γραμμή κυριαρχεί σε κάθε ένα από τα έπιπλα της σελίδας;

13. Τζίνι, τραπέζι, 1993.

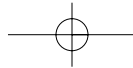
14. Πολίν, κάθισμα, 1959.

15. Μάουρερ, φωτιστικό, 1993.

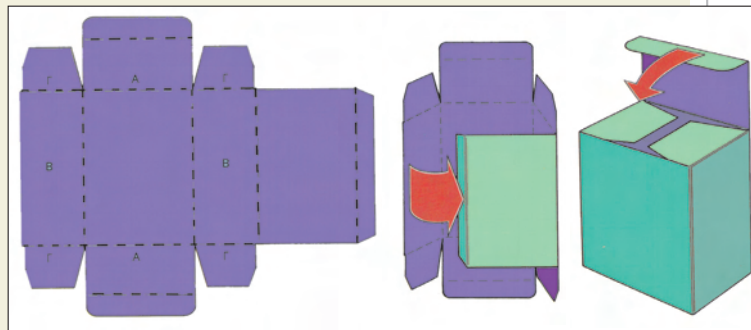
16. Βεντούρι, καρέκλα, 1984.

Βιομηχανικός σχεδιασμός

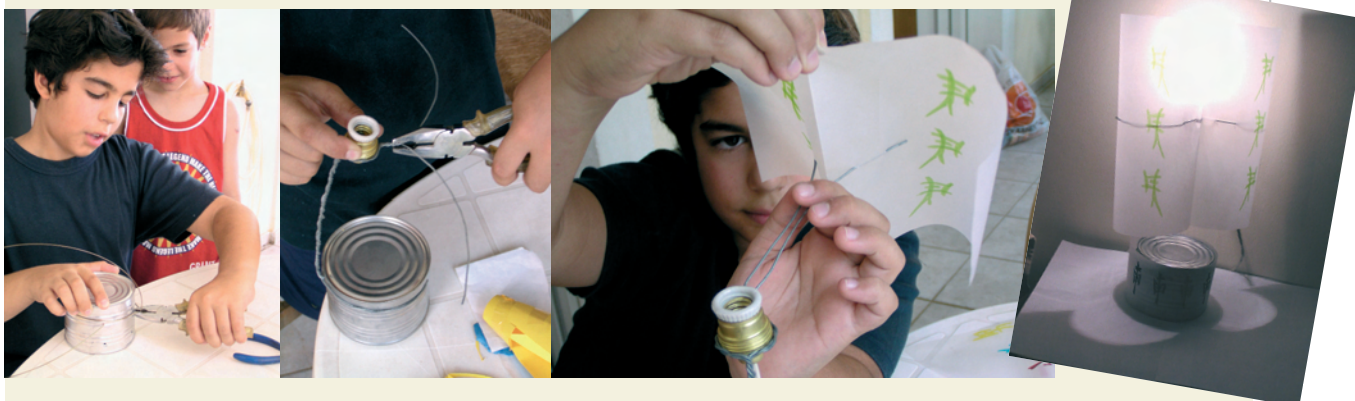
ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Να σχεδιάσετε επάνω σε χαρτόνι το ανάπτυγμα ενός κουτιού σύμφωνα με τη διπλανή εικόνα. Έπειτα να το διπλώσετε και να το κολλήσετε όπου χρειάζεται, ώστε να κατασκευάσετε το κουτί και τέλος να το χρωματίσετε.

2. Να σχεδιάσετε διάφορα σχολικά αντικείμενα (γόμα, ξύστρα, μολύβι) με μορφές ζώων.

3. Να φτιάξετε ένα φωτιστικό με ένα κουτί, σύρμα, σκληρό ριζόχαρτο, ντουί συνδεδεμένο με καλώδιο και πρίζα, μια λάμπα: α) τυλίγουμε σύρμα γύρω από ένα κουτί, που θα χρησιμοποιηθεί ως βάση, β) με το σύρμα δημιουργούμε μια κατακόρυφη προέκταση και στην άκρη της φτιάχνουμε μια κυκλική βάση για το ντουί, στην οποία και το τοποθετούμε, γ) διπλώνουμε ένα κομμάτι ριζόχαρτο και το ζωγραφίζουμε, δ) περνάμε τις δυο άκρες του σύρματος (που έχει περισσέψει στη βάση του ντουί) στο ριζόχαρτο και τοποθετώντας τη λάμπα έχουμε έτοιμο το φωτιστικό μας.

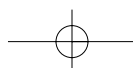
4. Να σκεφθείτε ένα υλικό από το οποίο θα μπορούσε να κατασκευαστεί μια πρωτότυπη καρέκλα. Σχεδιάστε την, περιγράψτε την φόρμα της και αιτιολογήστε τη σχέση φόρμας και υλικού.

5. Να φτιάξετε τη μακέτα μιας μοντέρνας καρέκλας με όποια υλικά θέλετε.

6. Να συναρμολογήσετε διάφορα υλικά και να κατασκευάσετε ένα παράξενο μηχάνημα που να λειτουργεί με κάποιον τρόπο.

ΥΛΙΚΑ

1. Σχεδίου και ζωγραφικής: μπλοκ σχεδίου, μολύβι Ηβ, Β, 2Β γόμα, ξύστρα.
  2. Για το κουτί: χάρακας, πλαστικά χρώματα, πινέλα.
  3. Για το φωτιστικό: κουτί, σύρμα, σκληρό ριζόχαρτο, μαρκαδόροι, ντουί συνδεδεμένο με καλώδιο και πρίζα, λάμπα.
  4. Για την καρέκλα: μικρά ξυλαράκια, σχοινί, ύφασμα, φελλοί, σύρμα, χαρτόκουτα, φελιζόλ.
  5. Για τη μηχανή: κουτιά (αλουμινένια, χάρτινα, ξύλινα και πλαστικά), καρφιά, βίδες.
- Εργαλεία: κόλλα, ψαλίδι, πένσα, σφυρί, πριόνι, κατασαβίδι.

3.1. Ο ορισμός και η καταγωγή του ενδύματος

Με τον όρο ένδυμα εννοούμε κάθε υλικό, ατόφιο ή επεξεργασμένο που χρησιμοποιείται για να καλύπτει το ανθρώπινο σώμα: ρούχα, παπούτσια, καπέλα, γάντια, κοσμήματα κ.τ.λ. (Εικ.1).

Η προέλευση του ενδύματος και του κοσμήματος χάνεται στα βάθη της ανθρώπινης ιστορίας και δεν γνωρίζουμε αν ο άνθρωπος ντύθηκε πρώτα ή στολίστηκε. Από αρχαιολογικές ανασκαφές σε τάφους έχουν βρεθεί πολύτιμα κοσμήματα, επειδή υπήρχε το αρχαίο έθιμο να θάβονται οι νεκροί μαζί με τα πολυτιμότερα αντικείμενά τους (Εικ.2).

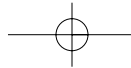
Το ένδυμα δεν χρησιμοποιείται αποκλειστικά για πρακτικούς λόγους. Ακόμη και τον πρωτόγονο άνθρωπο τον συναντάμε ντυμένο σε τόπους όπου οι καιρικές συνθήκες δεν το επέβαλαν, έχοντας την επιθυμία να στολίσκει και να διακοσμήσει το σώμα του με σκοπό να κυριαρχήσει και να επιβληθεί.

Το ένδυμα επηρεάζει τον άνθρωπο που το φοράει και τους άλλους γύρω του, αφού αποτελεί μέσο επικοινωνίας και είναι ένας τρόπος μεταβίβασης πληροφοριών για την προσωπική και κοινωνική ταυτότητα του ατόμου. Οι άνθρωποι στην πορεία της ιστορίας εξέφρασαν αξίες, συναισθήματα και πρόβαλαν την κοινωνική τους θέση με τις ενδυματολογικές τους επιλογές.

1. Κορίτσια από την Κάρπαθο με παραδοσιακές φορεσιές.

2. Κοσμήματα από τη Μακεδονία, 4ος αι. π.Χ.

Σχεδιασμός ενδύματος και μόδα

3.2. Σχεδίαση του ενδύματος

Για να γίνει οποιοδήποτε έργο τέχνης, ο δημιουργός του αποτυπώνει συνήθως την αρχική του ιδέα σε κάποια προσχέδια. Έτσι και στον χώρο του ενδύματος, ο σχεδιαστής επεξεργάζεται την ιδέα του με σχέδια, προτού καταλήξει στο τελικό το οποίο θα προχωρήσει στην παραγωγή (Εικ.3).

Ο σχεδιαστής γνωρίζει καλά τις αναλογίες του ανθρώπινου σώματος και με βάση αυτές δημιουργεί τα σχέδια, με τα οποία μεταφέρονται στο χαρτί τα μεγέθη, τα σχήματα, οι όγκοι, η υφή (ανάλογα με το υλικό που θα χρησιμοποιηθεί), όσα δηλαδή έχουν μεγαλύτερη σημασία για την κατασκευή του ρούχου. Οι τόνοι και τα χρώματα σκιαγραφούνται για να δηλώσουν τις διαφορές, ενώ στο σχέδιο σημειώνονται όλες οι πληροφορίες που θα αξιοποιηθούν αργότερα, όπως διαστάσεις, χρώμα, υλικά κ.ά.

Τα υλικά που χρησιμοποιούνται για τη σχεδίαση είναι τα χαρτιά, τα χρωματιστά μολύβια, τα κάρβουνα, οι πένες και τα πινέλα για σινική μελάνη, οι μαρκαδόροι και οι ακουαρέλες.

3. Το σχέδιο ενδύματος και η παραγωγή του.

3.3. Ιστορική διαδρομή του ενδύματος και η μόδα

Τα ενδύματα των πρωτόγονων ανθρώπων ήταν από δέρματα ζώων, φύλλα, φυτά, φτερά πουλιών κ.ά. Τα κοσμήματά τους ήταν από κέρατα ζώων, όστρακα, κεχριμπάρι κ.ά. Με την ανάπτυξη της γεωργίας και της κτηνοτροφίας δημιουργήθηκαν υφάσματα από ζωικές και φυτικές ύλες, όπως μαλλί, βαμβάκι και μετάξι.

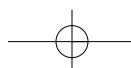
Οι αρχαίοι Έλληνες φορούσαν ρούχα λιτά και πρακτικά. Ο **χιτώνας** ήταν από λινό ύφασμα, ραμμένο στους ώμους και τα πλάγια, με ανοίγματα στο κεφάλι και τα μπράτσα και τον φορούσαν άντρες και γυναίκες (Εικ.4, 5). Ο Όμηρος αναφέρει συχνά το ένδυμα αυτό και το χαρακτηρίζει «λαμπερό, λευκό και μακρύ». Το **ιμάτιο** ήταν ένα πανωφόρι που δενόταν στη μέση με διάφορους τρόπους. Ο **πέπλος**, το κατ' εξοχήν γυναικείο ένδυμα, στερεωνόταν με περόνες στους ώμους και ζώνη στη μέση.

Σκεφθείτε τα ενδύματα των αρχαίων Ελλήνων και περιγράψτε διαφορές που κατά την κρίση σας υπήρχαν στα ενδύματα αντρών και γυναικών.

4. Κόρη από την Ακρόπολη, 520 π.Χ.

5. «Ο Ηνίοχος», 475 π.Χ.

Σχεδιασμός ενδύματος και μόδα

6. «Η αυτοκράτειρα Θεοδώρα», ψηφιδωτό από τη Ραβένα της Ιταλίας, 6ος αι. μ.Χ., λεπτομέρεια.

7.

8.

9.

θένας ντύνεται ανάλογα με το γούστο, την ψυχοσύνθεση και τις ιδέες του, ακολουθώντας πολλές φορές τα πρότυπα που προτείνονται από τους «μαιτρ» της μόδας.

Ποια από τα αξεσουάρ του παρελθόντος έχουν καταργηθεί στη σύγχρονη εποχή και ποια καινούρια έχουν εμφανιστεί;
Περιγράψτε την παραδοσιακή φορεσιά του τόπου καταγωγής σας.

Στο Βυζάντιο φορούσαν χιτώνες από μετάξι, με έντονα χρώματα και διακοσμήσεις από χρυσοκέντητα επαναλαμβανόμενα μοτίβα (Εικ.6). Η Ορθόδοξη Χριστιανική παράδοση διατήρησε αυτή την ένδυση, που χρησιμοποιείται πλέον ως λειτουργικό ένδυμα των κληρικών στις ακολουθίες της Ορθόδοξης λατρείας.

Στην Ευρώπη κατά το Μεσαίωνα οι άνδρες φορούσαν εφαρμοστό παντελόνι, πουκάμισο και μικρό κοντό γιλέκο και οι γυναίκες μακρύ φόρεμα με ζώνη κάτω από το στήθος, καπέλα μυτερά και μακριά, όπως οι νεράιδες των παραμυθιών (Εικ.7).

Η μόδα, ο καθορισμός δηλαδή του τρόπου ένδυσης σύμφωνα με την αισθητική, τον τύπο της συμπεριφοράς, την ηλικία, τις κλιματολογικές συνθήκες, τις εποχές και τις κοινωνικές αλλαγές, εμφανίστηκε ως έκφραση της ανθρώπινης συμπεριφοράς κατά το 14^ο αιώνα. Την περίοδο εκείνη η ενδυμασία της κάθε κοινωνικής τάξης καθοριζόταν από νόμους. Γενικά, τα ρούχα των ευγενών ήταν πολυτελή, ενώ των χωρικών τραχιά και άκομψα. Η μόδα άλλαζε σύμφωνα με τις αντιλήψεις της εποχής (Εικ.8). Κάτω από το φόρεμα οι γυναίκες φορούσαν το κρινολίνο, που κρατούσε το φόρεμα φουσκωτό (Εικ.9). Άνδρες και γυναίκες φορούν περούκες, που στα τέλη του 18^{ου} αιώνα στη Γαλλική Επανάσταση καταργήθηκαν. Στο τέλος του 19^{ου} αιώνα παρουσιάστηκαν οι πρώτες τεχνητές ίνες το ραϊγιόν, το νάιλον και το ορλόν και δημιουργήθηκαν καινούρια υφάσματα που διευκόλυναν την παραγωγή των ρούχων.

Στη δεκαετία του '60 εμφανίστηκε στην Ευρώπη η μόδα που απευθυνόταν κυρίως στους νέους και την επόμενη δεκαετία έγινε μόδα το αντικομφορμιστικό στιλ ποιητών και καλλιτεχνών (γενιά των beat), ένα γενικά ατημέλητο ντύσιμο με τολμηρούς συνδυασμούς χρωμάτων και γερά υφάσματα.

Μερικά ρούχα απέκτησαν ιδιαίτερο συμβολισμό, όπως τα μπλου τζιν, τα οποία υιοθετήθηκαν από τους νέους ως σύμβολο ελευθερίας. Το παντελόνι, ρούχο πρακτικό και άνετο, κατέκτησε τη γυναίκα, εκφράζοντας ως ένα βαθμό την εξίσωσή της με το άλλο φύλο. Σήμερα πλέον ο κα-

Σχεδιασμός ενδύματος και μόδα

3.4. Η μεταμφίεση και το θεατρικό κοστούμι

Ανάλογα με το τι φοράει κάποιος αλλάζει ο βηματισμός, οι κινήσεις και η συμπεριφορά του. Καταλαβαίνουμε λοιπόν τη δύναμη της αμφίεσης, είτε στο καθημερινό και επίσημο ντύσιμο είτε στις παραδοσιακές γιορτές είτε στο θέατρο, τον χορό και τον κινηματογράφο.

Ο ηθοποιός χρειάζεται το κοστούμι για να μεταμφιεστεί και να ενσαρκώσει τον ρόλο του. **Οι ενδυματολόγοι** δημιουργούν τα ρούχα, ώστε να πλαισιώσουν και να συμπληρώσουν το ρόλο του ηθοποιού και πρέπει να γνωρίζουν σχέδιο, ζωγραφική, τεχνικές και υλικά.

Η μάσκα είναι ένα σημαντικό στοιχείο της μεταμφίεσης και φοριέται στο πρόσωπο για να κρύψει ή να αλλάξει αυτόν που την φοράει. Οι μάσκες χρησιμοποιούνται στο θέατρο αλλά και στις γιορτές του καρναβαλιού σε όλο τον κόσμο.

10. Ηθοποιοί του γιαπωνέζικου θεάτρου Καμπούκι.

11. Σχέδιο του Δ. Φωτόπουλου για τον χορό στις Τρωάδες του Ευριπίδη, 1979.

12. «Γενίτσαρος», μεταμφίεση σε παραδοσιακή γιορτή της Νάουσας.

13. Χορευτές με κοστούμια του Σλέμερ, 1926.

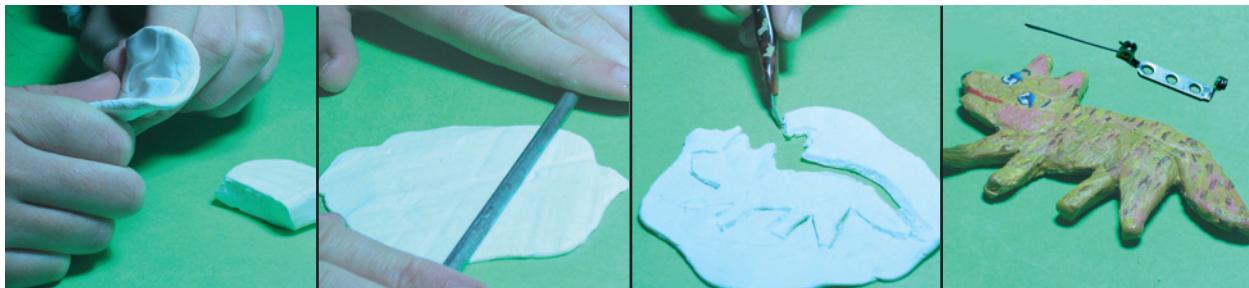

Σχεδιασμός ενδύματος και μόδα

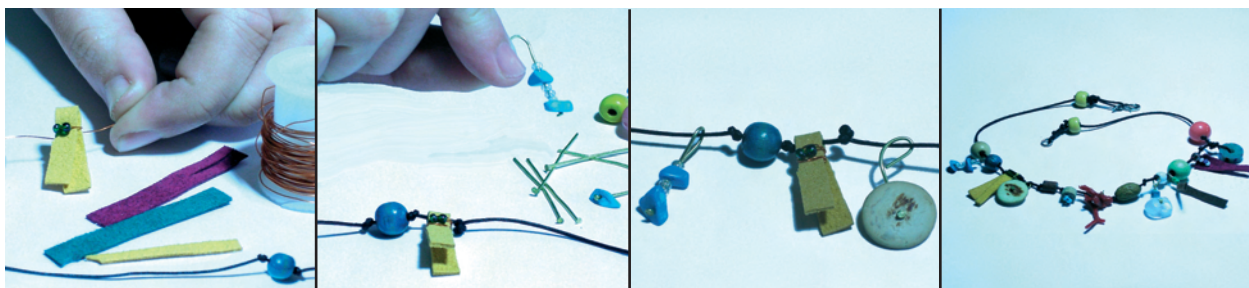
3.5. Υλικά και τεχνικές για την κατασκευή κοσμημάτων

Το πολύτιμο μέταλλο που χρησιμοποιήθηκε ευρύτατα από αρχαιοτάτων χρόνων στην κοσμηματοποιία είναι ο **χρυσός**. Εξαιτίας της λάμψης του ταυτίστηκε με τον ήλιο και έγινε σύμβολο του Θεού. Ο **άργυρος** ήταν γνωστός από την εποχή του Χαλκού, ενώ από το 17^ο αιώνα τον χρησιμοποιούσαν ως υποστήριγμα σε συνθέσεις με διαμάντια και άλλους πολύτιμους λίθους. Εκτός από τα μέταλλα, άλλα πολύτιμα υλικά που χρησιμοποιούνται είναι τα **μαργαριτάρια**, οι **πολύτιμοι λίθοι** (διαμάντια, ρουμπίνια, ζαφείρια, σμαράγδια) και οι **ημιπολύτιμοι λίθοι** (ήλεκτρο, κοράλλι). Η σύγχρονη κοσμηματοποιία χρησιμοποιεί και **μη πολύτιμα μέταλλα** (σίδηρο, ορείχαλκο, χαλκό), καθώς και **διάφορα άλλα υλικά** (δέρμα, γυαλί, κεραμικό, ξύλο, πλαστικό).

Κατασκευή καρφίτσας με πηλό που στεγνώνει χωρίς ψήσιμο: α) πλάθουμε τον πηλό να μαλακώσει, β) τον απλώνουμε, γ) διαμορφώνουμε το σχήμα που θέλουμε, δ) ζωγραφίζουμε, ε) κολλάμε την παραμιάνα.

Κατασκευή κολιέ: δημιουργούμε τη σύνθεση περνώντας σε κυρμένο σπάγκο ή δέρμα εναλλάξ χάντρες και λωρίδες από δέρμα, που από πριν έχουμε διπλώσει και δέσει με λεπτό σύρμα.

Κατασκευή βραχιολιού: α) τυλίγουμε σύρμα σε κυλινδρικό δοχείο για να φορμαριστεί, β) λυγίζουμε τη μια άκρη και περνάμε διάφορες χάντρες μέχρι να γεμίσει το σύρμα.

